

**ВЕРБАЛІЗАТОРИ КОНЦЕПТУ СМЕРТЬ У ТВОРАХ
АНГЛОМОВНИХ ПИСЬМЕННИКІВ**

Ольга Заболотська (Херсон, Україна)

У статті розглядається концепт як вербальне і ментальне утворення, його типологія за класифікацією А.М.Приходька, визначається з різних наукових підходів (онтологічного, логічного, етнокультурологічного, психолінгвістичного, семантико-когнітивного) сутність концепту, подається його розуміння за О.С.Кубряковою як оперативно-змістової одиниці пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку, всієї картини світу, відбитої в людській психіці; розкривається сутність концепту СМЕРТЬ, імплікованого в метафоричних концептуальних схемах лексичними одиницями. У романі С.Моема «Розмальована вуаль» концепт СМЕРТЬ вербалізовано номінативними одиницями, які лежать в основі метафоричних схем: СМЕРТЬ – ЦЕ ХВОРОБА, СМЕРТЬ – ЦЕ ЖЕРТОВНІСТЬ, СМЕРТЬ – ЦЕ ГОРЕ, СМЕРТЬ – ЦЕ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ, СМЕРТЬ – ЦЕ СПУСТОШЕННЯ, СМЕРТЬ – ЦЕ ВІЧНЕ ЖИТТЯ, СМЕРТЬ – ЦЕ ПОШТОВХ ДО ЗМІН. Інтерпретаційно-текстовий аналіз роману В. Вульф «Місіс Делуей» дає можливість осмислити художній концепт СМЕРТЬ в концептуальних метафоричних схемах СМЕРТЬ – ЦЕ ВІЙНА, СМЕРТЬ – ЦЕ НАСИЛЬСТВО, СМЕРТЬ – ЦЕ ВТРАТИ, СМЕРТЬ – ЦЕ ШЛЯХ ДО БОЖЕВІЛЛЯ, СМЕРТЬ – ЦЕ НЕПРИМИРЕННЯ ЗЛУ І НАСИЛЬСТВУ.

Ключові слова: *концепт, типологія, ментальне утворення, метафоричні схеми, лексичні одиниці, інтерпретаційно-текстовий аналіз.*

В статье рассматривается концепт как вербальный и ментальный конструкт, его типология согласно классификации А.Н.Приходько, определяется с разных научных подходов (онтологического, логического, этнокультурологического, психолингвистического, семантико-когнитивного) сущность концепта, дается его определение за Е.С.Кубряковой; раскрывается смысл логико-теософского концепта СМЕРТЬ, импликованого в метафорических концептуальных схемах лексическими единицами разного уровня. В романе С.Моема «Узорный покров» концепт СМЕРТЬ вербализуется номинативными единицами, которые лежат в основе метафорических схем: СМЕРТЬ – БОЛЕЗНЬ, СМЕРТЬ – ЖЕРТВЕННОСТЬ, СМЕРТЬ – ГОРЕ, СМЕРТЬ – ВЫПОЛНЕНИЕ ДОЛГА, СМЕРТЬ – ОПУСТОШЕНИЕ, СМЕРТЬ – ВЕЧНАЯ ЖИЗНЬ, СМЕРТЬ – НАЧАЛО ПЕРЕМЕН. Интерпретационно-текстовый анализ романа В. Вульф «Мисис Делуэй» дает возможность осмыслить художественный концепт СМЕРТЬ в концептуальных

метафорических схемах СМЕРТЬ – ВОЙНА, СМЕРТЬ – НАСИЛЕЕ, СМЕРТЬ – ПОТЕРИ, СМЕРТЬ – ПУТЬ К БЕЗУМИЮ, СМЕРТЬ – НЕПРИМИРЕНИЕ ЗЛУ И НАСИЛЬСТВУ.

Ключевые слова: *концепт, типология, ментальный конструкт, метафорические схемы, лексические единицы, интерпретационно-текстовый анализ.*

This article deals with concept as verbal and mental construct, its typology according to A. N. Prikhodko classification, the essence of the notion concept from different scientific approaches (ontological, logical, ethno cultural, psycholinguistic, semantic and cognitive) is defined in this article, according to E. S. Kubrayakova point of view, the essence of logico-philosophical concept of DEATH which is actualized in conceptual metaphoric schemas by nominative units of different levels.

In the novel “The painted veil” by S. Maugham the concept of death is verbalized by nominative units (died, grieve, death in my heart and fear, release, determined to save, infected, experimenting on himself, bacteriologist, he's moved by compassion for all these dying Chinamen, death, end of all things, life everlasting), which help to construct metaphoric conceptual schemas: DEATH IS GRIEVE, DEATH IS WORSHIP, DEATH IS DESEASE, DEATH IS RELIASE, DEATH IS DUTY, DEATH IS EMPTINESS, DEATH IS LIFE EVERLASTING, DEATH IS CHANGES.

Interpretative and contextual analysis of the novel W. Woolf “Mrs. Delloway” give possibility to understand literary concept of DEATH in conceptual metaphoric schemas DEATH IS WAR, DEATH IS LOSSES, DEATH IS WAY TO BE MAD, DEATH IS ATTEMPT TO COMMUNICATE, which are verbalized by nominative unites: war, death, horror, flame, block the way, defiance, an attempt to communicate; closeness drew apart; rapture faded, one was alone, an embrace in death.

Key words: *concept, typology, nominative unites, conceptual metaphoric schemas, interpretative and contextual analysis.*

Подвійна природа концепту – ментальна і вербальна – привели до появи різних його трактувань: *онтологічного*, що тлумачить концепт як продукт розумово-мовленнєвої діяльності людини, ментальну репрезентацію-проекцію дійсності у семантику мови (А.М. Баранов, С.А. Жаботинська, О.С.Кубрякова); *логічного*, що визначає концепт як поняття практичної філософії, який виникає в результаті взаємодії таких факторів як національна традиція та фольклор, релігія та ідеологія, життєвий досвід та образи мистецтва, відчуття та системи

цінностей та аналізується логічними методами незалежно від його мовної форми (М.Ф. Алефіренко, Н.Д.Арутюнова, Р.І. Павиленіс, В.М.Телія); *лінгвокультурологічного*, що розглядає концепт як етнокультурно марковану одиницю суспільного знання, яка має вербальні та невербальні засоби вираження (А.Д. Белова, О.Л.Бессонова, С.Г. Воркачев, В.І.Карасик, М.М. Полюжин, Г.Г. Слишкін та ін); *психолінгвістичного*, що трактує концепт як перцептивно-когнітивно-афективну структуру динамічного характеру, підкорену закономірностям психічної життєдіяльності людини (О.О. Залевська, В.А. Піщальнікова); *етнопсихолінгвістичного*, що тлумачить зміст концептів як одиниць мовної свідомості, які актуалізуються в мовленнєвій діяльності представників різних лінгвокультур (Т.О. Голікова, О.В. Кінцель, В.А.Піщальнікова, О.Г. Сонін); *семантико-когнітивного*, що розглядає концепт в рамках понять знання та свідомість і вбачає в ньому своєрідний фокус знань про світ, а засобом доступу до змісту концепту вважається дослідження лексичної та граматичної семантики мови (А.П.Бабушкін, М.М. Болдирев).

У вузькому розумінні концепт постає як феномен життєвої філософії, як буденний аналог світоглядних понять, що закріплені в лексиці природних мов і що забезпечують стабільність і спадкоємність духовної культури етносу, тобто як найважливіша культурно значуща категорія внутрішнього світу людини (В.І. Карасик, Н.А. Красавський, М.В.Піменова, З.Д. Попова, Г.Г. Слишкін, Ю.С. Степанов, І.А. Стернін та ін.) [3, с. 56].

У широкому розумінні концепт інтерпретується як нашарування ціннісних конотацій на значення слова, тобто будь-який вербалізований зміст якоюсь мірою відзначений етнічною специфікою. Наприклад: КОЛО, ГРОШ, ЇЖА, ДІМ, ВІКНО, ЛАБІРИНТ, ЛІС, МОРЕ, ВОДА, ЗЛОЧИНЕЦЬ, СМЕРТЬ та ін. Семантика практично будь-якої лексичної одиниці може виявитися етноспецифічною [3, с. 56].

Слідом за О. С. Кубряковою, розуміємо концепт – як термін, що служить для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості та

тієї інформаційної структури, яка відбиває знання і досвід людини: оперативно-змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи та мови мозку, всієї картини світу, відбитої в людській психіці [4, с. 6].

Питання про типи концептів є важливим і необхідним для системного розуміння концептуального устрою тієї чи іншої лінгвокультури. Як і будь-який інший мовний феномен, концепти можна осмислити в категоріях структури, семантики і прагматики, що припускає його інтерпретацію як холістичної одиниці в єдності структурних, когнітивно-семантичних і комунікативно-прагматичних властивостей [3, с. 58].

Таксономізація концептів під кутом зору міри припускає їхнє протиставлення як параметричних / непараметричних ментальних утворень тобто їх вимірність і/або сумірність у певних величинах. До параметричних належать концепти, що асоціюються в лінгвокультурній свідомості з певними кількісними або якісними показниками. Параметричними властивостями володіють і концепти-категорії ПРОСТІР, ЧАС, ПРИЧИНА, що виступають у якості класифікуючих для зіставлення характеристик певних явищ і сутностей [5, с. 17].

Непараметричні концепти профілюються на рівні відчуттів, уявлень і асоціацій (ДУША, ЛЮБОВ, СЛАВА, ДОБРО, СТРАХ, ТУГА), до яких доволі важко застосувати які-небудь критерії міри.

Про лінгвокультурну специфіку цих концептів можна говорити лише з урахуванням прив'язки до певного соціодискурсивного середовища. Нерідко такі концепти реалізуються в антиномічних парах, і тоді наявність бінарної опозиції стає їхньою конститутивною ознакою, здатною уточнювати їх діалектично (СУТНІСТЬ – ЯВИЩЕ, ВОЛЯ – НЕОБХІДНІСТЬ), теософські (РАЙ – ПЕКЛО, ЖИТТЯ – СМЕРТЬ, ДОБРО – ЗЛО) або логічно (ПРИЧИНА – НАСЛІДОК). Іноді універсальні концепти об'єктивуються у тріадному режимі (ВІРА – НАДІЯ – ЛЮБОВ; БОГ – БАТЬКО; БОГ-БАТЬКО, БОГ-СИН – БОГ-СВЯТИЙ ДУХ; ВОГОНЬ, ВОДА І МІДНІ ТРУБИ) [5, с. 87].

Специфічні концепти мають прив'язку до певної (суб)культури – соціальної, етнічної, професійної, конфесіональної тощо. Так, особливу цінність для східних народів має ГОСТИННІСТЬ, для англосаксонської культури – ПУНКТУАЛЬНІСТЬ, для східнослов'янської – ПРАВДА.

Концепти логіко-філософського порядку суто універсальні нерегулятивні ментальні утворення, які репрезентують наднаціональні цінності, що не мають прескриптивних настанов і є аксіологічно індиферентними. Залежно від параметричного принципу вони можуть виступати у двох своїх іпостасях – категоріальному і теософському [5, с. 88].

Категоріальні концепти відбивають єдиний для всіх когнітивний процес і несуть інформацію про класи об'єктів на кшталт аристотелівських категорій РІЧ, КІЛЬКІСТЬ, ПРИЧИНА, ПРОСТІР, ЧАС, які А. Д. Белова називає загальнокультурними [3, с. 21].

Теософські концепти суто універсальні, нерегулятивні, непараметричні ментальні утворення з абстрактною семантикою: БОГ, ВІРА, СВІТЛО І ТЬМА, ВІЧНІСТЬ, ГРІХ, ДОЛЯ, ДУША І ДУХ, ЖИТТЯ І СМЕРТЬ. Часто до цього типу відносять і стихії типу ВОГОНЬ, ВОДА, ЗЕМЛЯ, ПОВІТРЯ, теософська інтерпретація яких припустима, мабуть, лише в рамках міфологічних чи езотеричних віровчень. Логіко-філософські концепти є універсальними, бо вони відбивають єдиний для всіх когнітивний процес [5, с. 89].

З іншого боку, існує чимала кількість концептів, які не можуть бути поміщеними в ту чи іншу рубрику. Найяскравішим прикладом цього можуть бути ідіоконцепти як такі, що відбивають світ цінностей окремо взятої особистості чи авторські модифікації загальноприйнятих цінностей. Ці концепти є також важливою частиною ментального світу людини, оскільки за їх допомогою мовна особистість квантує свій власний когнітивно-семантичний простір. [5, с. 15].

За типологією психологічних архетипів, запропонованою К. Юнгом, смерть є концептуальною імплікацією психологічного архетипу ТЕМРЯВА [6, с. 22].

Слідом за Л. І. Белеховою концепт СМЕРТЬ входить до системи культурних архетипів, символами якого є місяць, слон, ворон, ніч, вихор, смерч, зима, сніг, туман, дим, попіл, пил, двері, печера, колодязь, низ. Але незважаючи на свій загальнолюдський характер концепт СМЕРТЬ вербалізується різними способами [2, с. 30].

На відміну від слов'янської (української, російської) культури, де слово “смерть” отримує жіночі асоціації (жінка з косою), в американській культурі СМЕРТЬ мислиться як уособлення чоловічого образу та актуалізовано займенником чоловічого роду He або she але у деяких прикладах СМЕРТЬ отожднюють з ЖІНКОЮ [2, с. 101].

Ототожнення смерті з чоловіком пов'язане з особистим досвідом сильної жінки, яка не боїться нічого, у тому числі й смерті, і яка є сильнішою за будь-якого чоловіка. Крім того, в обох наведених прикладах СМЕРТЬ наділена ролями (НОСІЙ, ВІЗНИК), що належить виконувати особам чоловічої статі. Отже, образ СМЕРТІ осмислюється в термінах ІСТОТА, ЛЮДИНА ПЕВНОЇ ПРОФЕСІЇ. Крім того, концепт СМЕРТЬ у художньому тексті осмислюється через концепти СОН, ТЕМРЯВА, НІЧ, ЗИМА.

Мета статті – визначити вербалізатори концепту СМЕРТЬ у творах С. Моема «Розмальована вуаль» та В. Вульф «Місіс Делуей».

У романі «Розмальована вуаль» С. Моема репрезентовано концепт СМЕРТЬ, який входить до теософських концептів. Будь-коли життя припиняється і приходить смерть.

За сематикою лексема *death*, що актуалізує концепт СМЕРТЬ, у контексті твору набуває таких значень: 1) хвороба; 2) служіння людям і господу; 3) виконання обов'язку; 4) вихід із складної ситуації; свобода; 5) спустошення; 6) поштовх до змін, нового життя.

Маленьке китайське містечко *Mei-Tan-Fun* помирає від епідемії холери, якою заразилися місцеві жителі. Кожного дня десятки мертвих тіл вивозять у гори для поховання, а іноді їх спалюють, щоб зупинити розповсюдження хвороби і далі.

"The people were dying at the rate of a hundred a day, and hardly any of those who were attacked by the disease recovered from it; the gods had been brought out from the abandoned temples and placed in the streets; offerings were laid before them and sacrifices made, but they did not stay the plague. The people died so fast that it was hardly possible to bury them. In some houses the whole family had been swept away and there was none to perform the funeral rites." [7, p. 45].

Приїхавши до міста монахині виконують свій обов'язок, навіть не замислюючись над тим, що це може коштувати їм життя. Служіння людям і Господу підтримує їх дух.

"The French nuns are doing what they can. They've turned the orphanage into a hospital. But the people are dying like flies..." [7, p. 44].

... "And then Sister St Francis Xavier - that is the name of the Sister who died last night - took my hand and told me not to grieve; for wherever we were, she said, there was France and there was God" [7, p. 56].

В основі метафоричного осмислення художнього концепту СМЕРТЬ номінативними одиницями якого є *died, grieve* лежать метафоричні концептуальні схеми DEATH IS GRIEVE, DEATH IS WORSHIP.

Для Кітті, яка не була згодна на такі жертви, переїзд до пекла смерті to *Mei-Tan-Fun* було одним із варіантів вирішення своїх особистих проблем:

"If you want to know," she said, trying to keep her voice steady, "I go with death in my heart and fear. I do not know what Walter has in that dark; twisted mind of his, but I'm shaking with terror. I think it may be that death will be really a release" [7, p.34].

Тоді Кітті навіть не усвідомлювала, що її легковажність забере життя Уолтера, як не усвідомлювала вона своїх почуттів до нього. І не свободою стала для неї смерть Уолтера, а спустошенням.

"He said nothing. He did not seem to hear. She was obliged to insist. It seemed to her strangely that his soul was a fluttering moth and its wings were heavy with hatred".

"She knew that she would never see again in his eyes the look of affection which she had once been so used to that she found it merely exasperating. She knew now how immense was his capacity for loving; in some odd way he was pouring it out on these wretched sick who had only him to look to. She did not feel jealousy, but a sense of emptiness; it was as though a support that she had grown so accustomed to as not to realize its presence were suddenly withdrawn from her so that she swayed this way and that like a thing that was top-heavy" [7, p.75].

Осмислення художнього концепту СМЕРТЬ відбувається завдяки інтерпретаційно-текстовому аналізу номінативних одиниць *death in my heart and fear, release, emptiness, regret*, які лежать в основі метафоричних схем СМЕРТЬ – ЦЕ ВИХІД, СМЕРТЬ – ЦЕ СПУСТОШЕННЯ.

А. Уолтер як лікар виконував свій обов'язок перед людьми: намагався винайти ліки для боротьби з хворобою та її подоланням. Цей експеримент, який він випробував на собі коштував йому життя.

"...After all this isn't his job, is it? He's a bacteriologist. There was no call for him to come here. He doesn't give me the impression that he's moved by compassion for all these dying Chinamen. Your husband isn't here because he cares a damn if a hundred thousand Chinese die of cholera; he isn't here either in the interests of science. Why is he here?" [8, p.66].

"Just now, when they washed Walter, before they put him into the coffin I looked at him. He looked very young. Too young to die" [7, p. 74].

Завдяки аналізу семантики номінативних одиниць *infected, experimenting on himself, bacteriologist, he's moved by compassion for all these dying Chinamen* вибудовується метафорична концептуальна схема СМЕРТЬ – ЦЕ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ.

*"...your husband got infected during the course of experiments he was making."
"He was always experimenting. He wasn't really a doctor, he was a bacteriologist; that is why he was so anxious to come here."* [7, p. 75].

"But I can't quite make out from the surgeon's statements whether he was infected accidentally or whether he was actually experimenting on himself." [7, p.75].

У даному контексті аналіз семантики номінативних одиниць *death, end of all things, life everlasting*, які імплікують концепт СМЕРТЬ уможливилює вилучення концептуальної метафоричної схеми СМЕРТЬ – ЦЕ ВІЧНЕ ЖИТТЯ.

"Supposing there is no life everlasting? Think what it means if death is really the end of all things. They've given up all for nothing. They've been cheated. They're dupes." [7, p. 72].

Як не дивно, але смерть Уолтера і мешканців міста, котрих вона бачила ще живими, загартували її дух, мужність і стала поштовхом для осмислення майбутнього життя, яке вже зародилося і жило в ній. *"It is your duty, my dear child, to do everything in your power for the welfare of the being that God has entrusted to your care."* [7, p. 76].

Вона бачила по-іншому життя своєї доньки і бажала виростити її не такою як була сама: *"I've been foolish and wicked and hateful. I've been terribly punished. I'm determined to save my daughter from all that. I want her to be fearless and frank. I want her to be a person, independent of others because she is possessed to herself, and I want her to take life like a free man and make a better job of it than I have"* [7, p.102].

Інтерпретаційно-текстовий аналіз дає можливість осмислити художній концепт СМЕРТЬ, який імпліковано словосполученням *determined to save*, що лежить в основі метафоричної концептуальної схеми СМЕРТЬ – ЦЕ ПОШТОВХ ДО ЗМІН.

Отже, основою осмислення художнього концепту СМЕРТЬ є метафоричні концептуальні схеми СМЕРТЬ – ЦЕ ХВОРОБА, СМЕРТЬ – ЦЕ ЖЕРТОВНІСТЬ, СМЕРТЬ – ЦЕ ГОРЕ, СМЕРТЬ – ЦЕ ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКУ, СМЕРТЬ – ЦЕ СПУСТОШЕННЯ, СМЕРТЬ – ЦЕ ВІЧНЕ ЖИТТЯ, СМЕРТЬ – ЦЕ ПОШТОВХ ДО ЗМІН, які актуалізовані номінативними одиницями *died, grieve, death in my heart and fear, release, determined to save, infected, experimenting on himself, bacteriologist, he's moved by compassion for all these dying Chinamen, death, end of all things, life everlasting,*

У романі В.Вульф «Місіс Делоуей» концепт СМЕРТЬ представлено ключовим словом *death*, яке набуває різних контекстуальних значень. Осмислення концепту СМЕРТЬ у романі відбувається через імпліцитні смисли, що закладені в семантиці номінативних одиниць, які актуалізують цей концепт. Ретроспективний план роману пов'язаний з війною і тими наслідками, що залишилися після неї.

Септимус Сміт згадує про війну як про смерть свого найкращого друга та інших солдат: *“...go back to him sitting there on the green chair under the tree, talking to himself, or to that dead man Evans... He had seemed a nice quiet man; a great friend of Septimus's, and he had been killed in the War. But such things happen to every one. Every one has friends who were killed in the War”* [8, p.27].

“...But Septimus let himself think about horrible things. He had grown stranger and stranger. He said people were talking behind the bedroom walls” [8, p.28].

Осмислення художнього концепту СМЕРТЬ відбувається через аналіз семантики лексем *war*, *death*, що імплікують цей концепт і лежать в основі метафоричної концептуальної схеми СМЕРТЬ – ЦЕ ВІЙНА, СМЕРТЬ – ЦЕ НАСИЛЬСТВО. Смерть найкращого друга та інших людей стали причиною його спустошеності, втрати почуттів, а потім і його божевілля.

“He lay on the sofa and made her hold his hand to prevent him from falling down, down, he cried, into the flames! and saw faces laughing at him, calling him horrible disgusting names, from the walls, and hands pointing round the screen. Yet they were quite alone. But he began to talk aloud, answering people, arguing, laughing, crying, getting very excited and making her write things down. Perfect nonsense it was; about death...” [8, p.27].

“The word "time" split its husk; poured its riches over him; and from his lips fell like shells, like shavings from a plane, without his making them, hard, white, imperishable words, and flew to attach themselves to their places in an ode to Time; an immortal ode to Time. He sang. Evans answered from behind the tree. The dead were in Thessaly, Evans sang, among the orchids. There they waited till the War was

over, and now the dead, now Evans himself- "For God's sake don't come!" Septimus cried out. For he could not look upon the dead" [8, p. 28].

"A man in grey was actually walking towards them. It was Evans! But no mud was on him; no wounds; he was not changed. I must tell the whole world, Septimus cried, raising his hand (as the dead man in the grey suit came nearer), raising his hand like some colossal figure who has lamented the fate of man for ages in the desert alone with his hands pressed to his forehead, furrows of despair on his cheeks, and now sees light on the desert's edge which broadens and strikes the iron-black figure (and Septimus half rose from his chair), and with legions of men prostrate behind him he, the giant mourner, receives for one moment on his face the whole" [8, p. 28].

Інтерпретаційно-текстовий аналіз уможливилює вилучення концептуальних метафоричних схем СМЕРТЬ – ЦЕ ВТРАТИ, СМЕРТЬ – ЦЕ ШЛЯХ ДО БОЖЕВІЛЛЯ.

Ці спогади про вбитих чоловіків, опалених жінок не давали йому спокою. Він міркував про їх долі, про вбитого друга. Йому здавалося, що він прийшов допомогти людям, позбавити їх гріхів. Він вважав себе вигнанцем, який озирається з нудьгою на пусту землю. Навіть його смерть – це не примирення злу і насильству.

"Septimus looked. Boys on bicycles sprang off. Traffic accumulated. And there the motor car stood, with drawn blinds, and upon them a curious pattern like a tree, Septimus thought, and this gradual drawing together of everything to one centre before his eyes, as if some horror had come almost to the surface and was about to burst into flames, terrified him. The world wavered and quivered and threatened to burst into flames. It is I who am blocking the way, he thought. Was he not being looked at and pointed at; was he not weighted there, rooted to the pavement, for a purpose? But for what purpose?" [8, p. 6].

Аналіз семантики номінативних одиниць *horror, flame, block the way, defiance, an attempt to communicate* дає підстави для осмислення художнього

концепту СМЕРТЬ у метафоричних концептуальних схемах СМЕРТЬ – ЦЕ НЕПРИМИРЕННЯ ЗЛУ І НАСИЛЬСТВУ.

“Death was defiance. Death was an attempt to communicate; people feeling the impossibility of reaching the centre which, mystically, evaded them; closeness drew apart; rapture faded, one was alone. There was an embrace in death.

Holmes would get him. But no; not Holmes; not Bradshaw. Getting up rather unsteadily, hopping indeed from foot to foot, he considered Mrs. Filmer's nice clean bread knife with "Bread" carved on the handle. Ah, but one mustn't spoil that. The gas fire? But it was too late now. Holmes was coming. Razors he might have got, but Rezia, who always did that sort of thing, had packed them. There remained only the window, the large Bloomsbury-lodging house window, the tiresome, the troublesome, and rather melodramatic business of opening the window and throwing himself out. It was their idea of tragedy, not his or Rezia's (for she was with him). Holmes and Bradshaw like that sort of thing. (He sat on the sill.) But he would wait till the very last moment. He did not want to die. Life was good. The sun hot...” [8, p. 62].

Отже, концепт СМЕРТЬ у романі актуалізовано номінативними одиницями *war, death, horror, flame, block the way, defiance, an attempt to communicate; closeness drew apart; rapture faded, one was alone, an embrace in death*, які лежать в основі його осмислення через концептуальні метафоричні схеми СМЕРТЬ – ЦЕ ВІЙНА, СМЕРТЬ – ЦЕ НАСИЛЬСТВО, СМЕРТЬ – ЦЕ ВТРАТИ, СМЕРТЬ – ЦЕ ШЛЯХ ДО БОЖЕВІЛЛЯ, СМЕРТЬ – ЦЕ НЕПРИМИРЕННЯ ЗЛУ І НАСИЛЬСТВУ.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бабушкин А.П. Пространство и время художественного образа / А.П. Бабушкин. – Л.: АКД, 1996. – 195 с.
2. Белехова Л.І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект: монографія / Л.І. Белехова – Херсон: Айлант, 2002. – 368 с.

3. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс: монография / В.И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 477 с.

4. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В.З.Демьянков, Ю. Г. Панкрац, Л. Г. Лузина. – М. : МГУ, 1997. – 245 с.

5. Приходько А.М. Концепти і концептосфери в когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики / Анатолій Миколайович Приходько – Запоріжжя: Прем'єр, 2008. – 332 с.

6. Юнг К. – Г. Человек и его символы / К. Юнг. – СПб.: – М.: Б.С.К., 1996. – 646 с.

7. Maugham W.S. The Painted Veil / W.S. Maugham – К. : Знание, 2006. – 287 с.

8. Woolf W. Mrs Dalloway [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/au/>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Заболотська Ольга – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету.

Наукові інтереси: лінгвокогнітивні аспекти дослідження тексту та дискурсу.